

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЛІДЕРІВ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Нинішній етап розвитку інженерної діяльності характеризується системним підходом до вирішення складних науково-технічних завдань, звертанням до всього комплексу соціально-гуманітарних, природничих і технічних дисциплін. Підкреслимо, що структура сучасної інженерної діяльності ускладнюється, і нині більшої питомої ваги набувають такі її види, як винахідництво, проектування, конструювання, розроблення технологій, інженерні наукові дослідження, організація виробництва. Особливо слід виокремити організаційно-управлінську діяльність.

Сучасний інженер стає не просто фахівцем, що вирішує вузькі професійні завдання. Як керівник вищої чи середньої ланки, він змушений розв'язувати найрізноманітніші проблеми керування, що стосуються задоволення попиту споживачів при швидкій окупності й надійності ефекту від інвестицій, орієнтування на новітні технології та способи високопродуктивної діяльності виробничих і комерційних фірм [3, с. 35]. Тому першочергового значення набуває психолого-педагогічна підготовка інженерів-лідерів.

Зв'язок проблеми з найважливішими науковими задачами витікає з основних вимог до інженерів, що були сформовані на Третньому всесвітньому конгресі інженерної освіти (Велика Британія, м. Портсмут, 25-27 вересня, 1992 р.), серед яких виділяється - сформованість особистої та професійної відповідальності, що ґрунтується на екологічному мисленні, загальнолюдських цінностях і моралі. Зв'язок проблеми з практичними завданнями витікає з основних складових інженера, серед яких ведучими є духовність, яка полягає в спроможності керівника до духовного спілкування в колективі [2, с. 49].

Вивченню проблеми духовності присвячено значну кількість публікацій. Так, проблеми формування особистості інженера знайшли своє відбиття в роботах М. Є. Добрускіна, А. А. Мамалужа, В. К. Марігодова, Ю. І. Палехи, О. С. Пономарьова, О. Г. Романовського, П. П. Склера, А. А. Слободянюка, Л. Л. Тобажнянського та інших. В той же час дослідженню духовності студентів інженерних спеціальностей як необхідної умови формування лідерського потенціалу у майбутніх інженерів в педагогіці присвячено недостатньо праць. Тому основна мета нашого дослідження і полягає в розкритті даної проблеми.

Завданнями дослідження є по-перше: розкриття значення духовності в практичній діяльності інженера-лідера; по-друге, розкриття сутності методу переконання як важливого фактору виховання духовності серед студентів – майбутніх інженерів-лідерів.

Морально-психологічні якості є структурним компонентом психічної компетентності майбутнього інженера-лідера, які зумовлюють його можливість приваблювати людей, сприяють створенню комфортного мікроклімату та розвитку професійних і міжособистістих стосунків, формуванню організаційної культури на підприємстві, свідомої дисципліни та трудових відносин в колективі, без чого неможливо розраховувати на успішну діяльність.

Як зазначає Р. П. Вдовиченко, до морально-психологічних якостей відносять:

- чесність і порядність, правдивість і щирість, скромність і простоту;
- принциповість, розвинене почуття відповідальності, високу вимогливість до себе та інших;
- справедливість, доброзичливість та повага у стосунках з підлеглими, неупередженість у спілкуванні з ними, здатність створювати у колективі настрій, який сприяє високопродуктивній діяльності;
- знання індивідуально-психічних особливостей підлеглих та індивідуалізований підхід до них з урахуванням їхніх особистістих параметрів: характеру, темпераменту, професійних цінністих інтересів, здатності спрацьовувати з людьми та знання методів ефективного впливу на них;
- готовність налагоджувати контакти з підлеглими, прагнення захищати законні інтереси підлеглих, турботу про їх повсякденні потреби;
- здатність до співпереживання, ідентифікації (уміння подумки поставити себе на місце іншої людини і подивитися на проблему з її позиції);
- доброту, тактовність, визнання успіхів інших, відсутність дріб`язковості;
- об`єктивність, зважене сприйняття критики;
- терпимість та ввічливість, розсудливість та врівноваженність;
- комунікабельність, уміння слухати та чути;
- розвинене почуття гумору [1, с. 31].

Для того, щоб здійснювати ефективну підготовку і виховання майбутніх інженерів-лідерів та належне управління цими процесами, необхідно викладачеві технічного університету, в першу чергу, добре володіти методами виховання та у кожному конкретному випадку вміти обирати найдоцільніші з них. По друге, необхідно враховувати, що методи виховання реалізуються через діяльність викладача. Оскільки вони виступають, за словами А. С. Макаренка, „інструментами дотику до особистості”, оскільки при їхньому виборі необхідно враховувати усі тонкощі та індивідуальні особливості студента як об`єкта навчання і виховання. Під методами виховання варто розуміти сукупність специфічних способів і прийомів виховної роботи, що використовується в процесі професійної підготовки майбутніх лідерів та організації різноманітної діяльності з метою формування і розвитку особистістих якостей, необхідних для ефективного здійснення його функцій [4, с. 252].

В умовах Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» під час викладання дисциплін «Психологія» (2 курс), «Основи професійної психології» (6 курс) студентам з метою ефективного формування лідерських якостей, викладачі кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами використовують різноманітні методи, серед яких не останнє місце займає метод переконання. Під переконанням слід розуміти вплив викладача на свідомість, почуття і волю студентів з метою формування у них поглядів, цінностей, ідеалів і моральних критеріїв, які стануть для них керівництвом до практичної діяльності. Мета переконання полягає не тільки в тому, щоб привести особистість до розуміння, але й у тім, щоб привести її до згоди і прийняття того, що доводиться. Переконання впливає не тільки на розум та активізує мислення, але й торкається почуття, викликає переживання, емоції. У процесі переконання відбувається активна взаємодія того, хто переконує, з тим, кого переконують, при цьому провідну роль має відігравати перший з них у випадку, коли у студента з'являється розуміння, і він переконується в істинності того, у чому прагнуть переконати, у нього формується переконаність.

Таким чином, виконане нами дослідження формування духовних цінностей у майбутніх інженерів-лідерів дає підстави дійти висновків, що переконання є потужним засобом ефективного здійснення функцій майбутнього лідера, а викладачі технічного університету повинні навчити студента правильно використовувати цей метод для досягнення успіху у своїй майбутній професійній діяльності. Все це вимагає належного відображення в системі підготовки майбутніх інженерів-лідерів, а також удосконалення психолого-педагогічної підготовки інженерів. Перспективою подальшого дослідження має бути активне впровадження зазначених методів в навчально-виховний процес технічного університету для формування лідерського потенціалу у майбутніх інженерів.

Література:

1. *Вдовиченко Р. П.* Управлінська компетентність керівника школи / Р. П. Вдовиченко. – Х. : Основа. – 2007. – 112 с.
2. *Романовский О. Г.* ідготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності: [Монографія] / О. Г. Романовський – Х. : Основа. – 2001. – 312 с.
3. *Товажнянський Л. Л.* Керівник – професіонал нової формації (Нові аспекти удосконалення вищої технічної освіти на сучасному етапі) / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський // Вища освіта – № 1, – 2002. – С. 34–39.
4. *Товажнянський Л. Л.* Педагогіка управління: [Навч. посібник] / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, З. О. Черваньова. – Х. : НТУ «ХП», 2003. – 408 с.